

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“... เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวเองให้ตกต่ำ หรือเป็นปัญหาแก่สังคมประการใด แท้จริงต้องการจะเป็นคนดีมีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์นั้น จำต้องอาศัยผู้แนะนำ ควบคุมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ในฐานะหน้าที่ที่เป็นครูเป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุม ดูแล ใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้าน ร่องลงมาจากบิดามารดา...” (ความตอนหนึ่ง ในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ในวันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515) (กรมสามัญศึกษา. 2544 : ไม่มีเลขหน้า)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดการศึกษาอบรมของ องค์กรวิชาชีพ และเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ (กรมสามัญศึกษา. 2541 : 11)

เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐบาล จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (กรมสามัญศึกษา. 2541 : 14)

รัฐบาลต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐบาลต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ (กรมสามัญศึกษา. 2541 : 19)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งในการจัดการศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 6 – 7) และนอกจากนั้นการจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 17)

เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามนโยบายของรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการให้สถานศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษานำไปสู่การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนา “ด้านปฏิรูปการเรียนรู้” โดยมีมาตรการสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศสัมพันธ์ในโรงเรียน โดยประสาน ขอความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครองนักเรียน วัด และชุมชน ควบคุมดูแลและป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปมั่วสุมในสถานบริการ สถานบันเทิง และแหล่งเริงรมย์และให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบสังคมโดยที่เบาแสบแก่ผู้รับผิดชอบสร้างเครือข่ายขอความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความร่วมมือดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และโรงเรียน พัฒนาครูแนะแนวในโรงเรียนในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้มาตรฐาน

กรมสามัญศึกษา (เดิม) ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบและชัดเจน มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในและนอกโรงเรียนรวมทั้งวิธีการจัดกิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันที่จะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับนับถือ ชื่นชม ของผู้ปกครอง และชุมชน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 3)

เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งทางด้าน การสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบ ก็มีปรากฏเช่นเดียวกันเป็นต้นว่า ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาทางสังคม ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ

ปัญหาทางครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 1)

จังหวัดหนองคายตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเขตติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม มีแม่น้ำโขงไหลผ่านกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีแม่น้ำสงครามไหลผ่านเชื่อมต่อกับจังหวัดสกลนคร ลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศยาวไปตามแม่น้ำโขงประชาชนได้มีธุรกิจการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามบางอย่างอยู่เสมอ โดยมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยตรวจสอบอย่างเคร่งครัด แต่การข้ามพรมแดนไปมาหาสู่กันของประชาชนระหว่างหมู่บ้านนั้นยากต่อการควบคุมตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จังหวัดหนองคายได้แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ โดยมีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอต่าง ๆ จำนวน 57 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 6 โรงเรียน ขนาดกลาง 22 โรงเรียน และขนาดเล็ก 29 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 36,800 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 16,757 คน เป็นนักเรียนหญิงจำนวน 20,043 คน มีห้องเรียนจำนวน 1,126 ห้อง มีครู-อาจารย์ทั้งหมด 1,659 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 57 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 93 คน ครู-อาจารย์สายปฏิบัติการสอนและสายสนับสนุน การสอนจำนวน 1,509 คน (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย. 2545 : 7-19)

สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ประชาชนชาวจังหวัดหนองคายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากเมื่อส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนแล้วก็จะมอบภาระการดูแลอบรมสั่งสอนให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน จากนั้นก็จะปล่อยปะละเลยขาดความดูแลเอาใจใส่ เข้มงวด กวดขัน อบรมสั่งสอนบุตรหลาน เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาต้องไปทำงานประกอบอาชีพส่วนตัว ทำไร่ ทำนา ทำสวน หรือรับจ้าง เพื่อหาเงินมาเลี้ยงชีพใช้จ่ายในครอบครัวและบางครั้งครอบครัวก็เกิดมีปัญหาคความแตกแยกสร้างปัญหาให้แก่บุตรหลาน หรือแม้กระทั่งบางครอบครัว บิดา มารดาไปทำงานต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ ปล่อยให้เด็กเรียนอาศัย

อยู่กับพี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง หรือไม่บางคนครอบครัวผู้ปกครองก็ทำการค้าขายธุรกิจในด้านต่าง ๆ หรือผู้ปกครองรับราชการ ตลอดจนปัญหาของครอบครัว และชุมชนด้านต่าง ๆ ซึ่งไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานเท่าที่ควร ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัว นักเรียนเป็นส่วนมาก จึงทำให้สภาพของโรงเรียนในจังหวัดหนองคายมีผลการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และบางส่วนมีผลการเรียนต่ำ และมีปัญหาด้านความประพฤติอีกด้วย นอกจากนี้จังหวัดหนองคายยังมีห้างสรรพสินค้า แหล่งท่องเที่ยว สถานบริการ และสถาน เริงรมย์ อยู่ในจังหวัดและกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ที่โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก สำหรับในสถานบริการ สถานเริงรมย์ แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง วัยรุ่น และนักเรียนนิยมไปเที่ยวและมั่วสุมกัน ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สูบบุหรี่ ดื่มสุรา สารระเหย ลักษณะนิสัยของ การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมชู้สาว เพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร การเที่ยวเตร่กลางคืน รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย ซึ่งฝ่าฝืนกฎระเบียบวินัยของโรงเรียนและสังคม (สำนักงานจังหวัดหนองคาย. 2545 : 3-8) และนโยบายรัฐบาลการจัดระเบียบสังคมห้ามให้นักเรียน นักศึกษา ไม่ออกนอกเคหะสถาน หลังเวลา 22.00 นาฬิกา เพราะจะทำให้เกิดปัญหาด้านความไม่สงบเรียบร้อย ประพฤติตนที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาทางด้านการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนขาดระเบียบวินัย และจรรยา มารยาทเสื่อมถอยจนน่าเป็นห่วง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : ไม่มีเลขหน้า)

ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาได้ทวีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้ยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาซึ่งมีการใช้ยาที่ร้ายแรงเกือบทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยาบ้า เฮโรอีน และกัญชา เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา ได้ทวีความรุนแรงครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น สำหรับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาได้มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด และกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2544 : 5)

ปัญหาพฤติกรรมเรื่องเพศของวัยรุ่นไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การรักนวลสงวนตัว การรู้จักยับยั้งชั่งใจในเรื่องเพศกำลังเลือนหายไปพร้อมกับค่านิยมใหม่ ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น เช่น การทดลองอยู่ด้วยกัน และการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นต้นเหตุของปัญหาอีกหลาย ๆ ปัญหา รวมทั้งปัญหาการทำแท้งในกลุ่มวัยรุ่น

ปัญหาห้องนอกรวมรถ การเป็นพ่อแม่ที่ยังไม่มีความพร้อม ปัญหาการมีวุ้นตามทางเพศ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาโรคเอดส์ ปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาด้วย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย. 2545 : ไม่มีเลขหน้า)

เยาวชนที่มีปัญหาด้านยาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และมีแนวโน้มว่าจะระบาดรุนแรงยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องวางแผน วางมาตรการ และดำเนินการอย่างชัดเจน ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดระบบประมาณให้เพียงพอ มีการจัดพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ มีการประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือสนับสนุนและดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ (ประติษฐ์ สํารายพัฒน์. 2539 : 82)

ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ได้มีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแก้ไขปัญา พัฒนา ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมที่มีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ในด้านปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศของนักเรียน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญาของนักเรียนที่มีปัญหา และต้องการให้ความช่วยเหลือได้ทั้งหมด เนื่องจากการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย.2546 : ไม่มีเลขหน้า)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและการบริหารงานปกครองนักเรียน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้อง และผู้รับผิดชอบทุกฝ่ายควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ ดูแล แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ได้เกิดประโยชน์ต่อครู – อาจารย์ นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานของการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและปัญหาทางเพศ แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 9)

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน
4. ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน ตามวงจรสู่ความสำเร็จ PDCA ของ เดมมิง (Deming) คือ

1. การเตรียมการและการวางแผนดำเนินงาน (Plan)
2. การปฏิบัติตามแผน (Do)
3. การกำกับติดตามประเมินผลและรายงาน (Check)
4. การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน (Action)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินงาน และเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเสติดและปัญหาทางเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2546 จำนวน 1,350 คน จาก 57 โรงเรียน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดโรงเรียน ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน ขนาดกลาง จำนวน 22 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 29 คน รวม 57 คน

1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 24 คน ขนาดกลาง จำนวน 42 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 29 คน รวม 95 คน

1.3 ครูแนะแนว ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน ขนาดกลาง จำนวน 22 คน และครูแนะแนวในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 29 คน รวม 57 คน

1.4 ครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 300 คน ขนาดกลาง จำนวน 484 คน และครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 357 คน รวม 1,141 คน

ประชากร รวมทั้งสิ้น 1,350 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง นักเรียน ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา จากโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2546 จำนวน 52 โรงเรียน จำนวน 443 คน ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน ขนาดกลาง จำนวน 20 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 26 คน รวม 52 คน

2.2 ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองนักเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน ขนาดกลาง จำนวน 20 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 26 คน รวม 52 คน

2.3 ครูแนะแนว ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน ขนาดกลาง จำนวน 20 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 26 คน รวม 52 คน

2.4 ครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน ขนาดกลาง
จำนวน 122 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 90 คน รวม 287 คน
กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 443 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น 3 ขนาดโรงเรียน ดังนี้

3.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นในการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะจุดและปัญหาทางเพศ ตามหลักการบริหารระบบ
การจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองนักเรียน ครูแนะแนว
และครูที่ปรึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 9)

3.2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

3.2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

3.2.4 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

3.2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน ตามวงจรสู่ความสำเร็จ PDCA ของ เดมมิ่ง
(Deming) คือ

1. การเตรียมการและการวางแผนดำเนินงาน (Plan)
2. การปฏิบัติตามแผน (Do)
3. การกำกับติดตามประเมินผลและรายงาน (Check)
4. การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน (Action)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5
อันดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert Type) ที่ผู้วิจัยนำมาสร้างเครื่องมือ

5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2546 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2546 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2547)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาสาเหตุและปัญหาทางเพศอย่างมีขั้นตอน มีระบบ มีวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานมีการประสานความร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย
2. การดำเนินงาน หมายถึง การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาสาเหตุและปัญหาทางเพศ โดยเตรียมการให้ความรู้แก่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเอกสารเครื่องมือการดำเนินงานเผยแพร่อย่างถูกต้อง
3. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน หมายถึง เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาสาเหตุและปัญหาทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จังหวัดหนองคาย
4. กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาสาเหตุและปัญหาทางเพศ โดยครูที่ปรึกษาเป็นหลักในการปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งยึดหลักการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพที่มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมการและวางแผน ดำเนินงาน (P = Plan) การปฏิบัติ (D = Do) การกำกับติดตามประเมินผลและรายงาน (C = Check) และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน (A = Action)
5. ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเสพติดที่แพร่ระบาดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า ยาระงับประสาท ยานอนหลับ สารหลอนประสาท (แอล.เอส.ดี.) ยาแก้ปวด อีเฟดรีน (ยาอี) สารระเหย สุรา เบียร์ และบุหรี่ ฯลฯ
6. เพศสัมพันธ์ หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนก่อนวัยอันควร หรือมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น การกระทำอนาจาร การล่วงละเมิดทางเพศ การทดลองอยู่ด้วยกัน เป็นต้น
7. ปัญหาสาเหตุ หมายถึง สภาพปัญหาของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน เช่น กัญชา ยาบ้า ยาอี สารระเหย สุรา เบียร์ และบุหรี่ เป็นต้น

8. ปัญหาทางเพศ หมายถึง สภาพปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน เช่น ปัญหาชู้สาว กระทำอนาจาร ล่วงละเมิดทางเพศ

9. การแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดได้ลด ละ เลิก การเสพยาเสพติด และรวมถึงการบำบัดรักษาด้วย

10. การแก้ไขปัญหาทางเพศ หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจในเรื่องเพศศึกษา และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรก่อนที่จะเกิดขึ้นพร้อมทั้งการดูแลแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

11. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย

12. ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายปกครองนักเรียน หรือผู้ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย

13. ครูแนะแนว หมายถึง ครูที่รับผิดชอบงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย

14. ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็น ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ปีการศึกษา 2546 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย

15. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 2)

15.1	โรงเรียนขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป
15.2	โรงเรียนขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน
15.3	โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 - 499 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครู-อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาทางเพศร่วมกันในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย อย่างมีประสิทธิภาพ